

Марксизм-ленинизмге, пролетаржы интернационализмге үндөзүлөш, Москва Чөвүлөл хуралдарынын Декларациясына болгаш Медегелинге үндөзүлөш, делегейнин коммунисттик шимчээшкенин чангыс эви болгаш сырый каттыжышкыны делгезезин!

(УЛУГ ОКТЯБРЬНЫН 49 ЧЫЛ ОЮНГА СЭКП ТК-НЫН КЫЙГЫРЫГЛАРЫНДАН)

БҮГҮ ЧУРТТАРЫН ПРОЛЕТАРИЯЛЕРИ, КАТТЫЖЫНАР! 1925 ЧЫЛДА

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 248 (6579), 1966 ч. октябрь 20, четверг | Өртөз 2 көп.

ДАГ-ДУКТУГ ОРАНДА

Демир-оол Чындамзавич Күжүгет (УСТУНДЕ ЧУРУН-ТА) — Коммунисттик күш ажылдак шалыпчысы, Тыва даг-дугу туудук бугурулгелеринин комбинатынын ады чыл дургунда узун-саксаал чокка ажылдап илген дурмулгалыг дарганы. Ан-септиндегил ажылдап илген дээш ону «Күш-ажылчы шылгалар дээш» деп медаль-биле шаңнаан.

А. Куртевич фотогу.

Тыва чурттуг даг-дугу хереглекчилеринин саны өзүп, унелиг продукцияны улам хайну бугурунга чыгып кээп турар. Ону хандырар дээш Ан-Довуранта комбинаттың коллективни күженишкенин ажылдап кирипкен. Мында тергип эки сорттуң болгаш бирги сорттуң продукцияны ай санында пайдан ажырап бөлөтүп турар. Арыггаан даг-дугу шынаны оок тывы-мындап дээр.

Шилиттинген руда тып турар забойщиктер хая-даш холуксаалыг руданы шын аңгылап алыр болза, эки шындыг продукция уер. Ону забойщиктер бригадирин Монгуш Нара-оол кончук эки бири. Оон бригадасы руданы дээр коллективтерини бирээш.

АДААНДА ЧУРУНТА: бригадир Монгуш Нара-оол.

В. АНАНИННИН ФОТОГУ.

БЫЖЫГ ТУДУП КЕЛГЕН

«Болшевик» көдөз ажыл-агый артезиини ажыл-ипчилери СЭКП Барыш-Хемчик районунун болгаш райкомунун шилчир Кызыл туугун ам бүдүн чыл шипинде быжыг туруп турар. Мал продуктуларын көвүдериинге үзүп кирипкен кымык ишчилер ол ажыл-агыйда өзөш авет. Оларын бирээш санын Ооржак Достанма хандаржыр. Эрткен тос айда ол бир инектен 189 кг сүтү сап алган.

Районун өскө ажыл-агыйларында оон-да дээр көргүзүлүп саанчылар бар. Илалыгы «Барыш-Хемчик» саямчылары Сара Саал бир инектен 164 кг, Куклар Хажит 1569 кг сүтү тус-тузунда сагганнар. Хойжу бригадаларын «Шекпээр» Ооржак Доржуев уурткан хойжулары чус хойдан 100 хурагалы. «Барыш-Хемчик» Агынатын бригадалык чус хойдан 97 хурагалы алган. Көдөзүн ишчилерин ол чедипкини болза, Улуг Октябрга белек болур.

Ч А А К Ы Ш Т А Г Л А Р

ДАГБАЛДАЙ БРИГАДИРЛЭН ТУДУГ БРИГАДАСЫ

Улуг-Хем районунда «Х Улуг хурат» колхозка бо чыл эгизинде бөр хай туудуктарын кылган. Маана чамдык чиктерини айтырла-ла четир: Теректе 600 хой кирер, чаа калжаан, кадарчы чурттар ийн араат бажыны, Кара-Шаттын Кожар-Дам-чуртталга бажынын туудук дооскан.

Хараганын-Дага чаа кыштагын туудукке бызаңчылар ажылдап кирипкен. Туудукчулар Биче-оол, Болдук, Чарт-оол болгаш оон-даа өскөдөр туудук ажылынын норманын үргүтүп ажырап күүсөдүп келген.

Малчанын (500 хойга), хойжунун

чуртталга бажынын туудук дооскан.

Хараганын-Дага чаа кыштагын туудукке бызаңчылар ажылдап кирипкен. Туудукчулар Биче-оол, Болдук, Чарт-оол болгаш оон-даа өскөдөр туудук ажылынын норманын үргүтүп ажырап күүсөдүп келген.

Хараганын-Дага чаа кыштагын туудукке бызаңчылар ажылдап кирипкен. Туудукчулар Биче-оол, Болдук, Чарт-оол болгаш оон-даа өскөдөр туудук ажылынын норманын үргүтүп ажырап күүсөдүп келген.

Хараганын-Дага чаа кыштагын туудукке бызаңчылар ажылдап кирипкен. Туудукчулар Биче-оол, Болдук, Чарт-оол болгаш оон-даа өскөдөр туудук ажылынын норманын үргүтүп ажырап күүсөдүп келген.

Хараганын-Дага чаа кыштагын туудукке бызаңчылар ажылдап кирипкен. Туудукчулар Биче-оол, Болдук, Чарт-оол болгаш оон-даа өскөдөр туудук ажылынын норманын үргүтүп ажырап күүсөдүп келген.

Хараганын-Дага чаа кыштагын туудукке бызаңчылар ажылдап кирипкен. Туудукчулар Биче-оол, Болдук, Чарт-оол болгаш оон-даа өскөдөр туудук ажылынын норманын үргүтүп ажырап күүсөдүп келген.

Хараганын-Дага чаа кыштагын туудукке бызаңчылар ажылдап кирипкен. Туудукчулар Биче-оол, Болдук, Чарт-оол болгаш оон-даа өскөдөр туудук ажылынын норманын үргүтүп ажырап күүсөдүп келген.

Хараганын-Дага чаа кыштагын туудукке бызаңчылар ажылдап кирипкен. Туудукчулар Биче-оол, Болдук, Чарт-оол болгаш оон-даа өскөдөр туудук ажылынын норманын үргүтүп ажырап күүсөдүп келген.

Хараганын-Дага чаа кыштагын туудукке бызаңчылар ажылдап кирипкен. Туудукчулар Биче-оол, Болдук, Чарт-оол болгаш оон-даа өскөдөр туудук ажылынын норманын үргүтүп ажырап күүсөдүп келген.

Совет Эвилелин Коммунисттик партиянын Төп Комитетинин болгаш Совет чазактын чалаанын өзү-гаар найыралдын аян-чоруу-биле: Кубанын Компартиянын Төп Комитетинин Политбюроунун кежигуну, Куба Республиканын Президентизи Освальдо Дортикос Торрадо, Кубанын Компартиянын Төп Комитетинин Политбюроунун кежигуну болгаш ийги секретары, Революшчу чазактын Премьер-Министринин оралакчысы болгаш Куба Республиканын Революшчу Чепсектин Күштеринин министри Рауль Кастро Рус; Германиянын Социалисттик чангыс аай партиянын Төп Комитетинин Бирги секретары, Герман Демократтыг Республиканын Күрүнө чөвүлелин Даргазы Вальтер Ульбрихт, Германиянын Социалисттик чангыс аай партиянын Төп Комитетинин Политбюроунун кежигуну, Герман Демократтыг Республиканын Министрлер Чөвүлелин Даргазы В. Штоф, Германиянын Социалисттик чангыс аай партиянын Төп Комитетинин Политбюроунун кежигуну, секретары Э. Хонеккер болгаш Германиянын Социалисттик чангыс аай партиянын Төп Комитетинин кежигуну, Герман Демократтыг Республиканын Национал камгалалынын министри, армия генералы Г. Гофман; Румыниянын Коммунисттик партиянын Төп Комитетинин Чингине секретары Н. Чаушеску, Румыниянын Компартиянын Төп Комитетинин Доктаамал Президиумунун кежигуну, Румыниянын Социалисттик Республиканын Министрлер Чөвүлелин Даргазы И. Г. Маурер болгаш Румыниянын Компартиянын Төп Комитетинин кежигуну, Румыниянын Социалисттик Республиканын Чепсектин Күштеринин министри, генерал-полковник И. Ионич; Болгариянын Коммунисттик партиянын Төп Комитетинин Бирги секретары, Болгариянын Улус Республиканын Министрлер Чөвүлелин Даргазы Т. Живков, Болгариянын Компартиянын Төп Комитетинин кежигуну, Болгариянын Улус Республиканын Улусчу камгала министри, армия генералы Д. Джурев; Чехословакиянын Коммунисттик партиянын Төп Комитетинин Бирги секретары, Чехословак Социалисттик Республиканын Президентизи А. Новотный, Чехословакиянын Компартиянын Төп Комитетинин Президиумунун кежигуну, Чехословак Социалисттик Республиканын Чазанын Даргазы Н. Ленарт, Чехословакиянын Компартиянын Төп Комитетинин кежигуну, Чехословак Социалисттик Республиканын Национал камгалалынын министри, армия генералы Б. Ломский; Моолдун Араттын Революшчу партиянын Төп Комитетинин Бирги секретары, Моол Арат Республиканын Министрлер Чөвүлелин Даргазы Ю. Цеденбал олар бо чылдын октябрь 17-де Москвада келгенер. Акы-думка социалисттик чурттардан аалчыларын Совет Эвилелин Коммунисттик партиянын болгаш Совет чазактын удуртукчулары уткуп алган. Акы-думка чурттардан аалчыларын партиянын дээш Совет Эвилелин Коммунисттик партиянын Төп Комитетинин болгаш ССР-нин Министрлер Чөвүлели дүштеки шайлаага тургускан.

КЫЙГЫРЫГГА ХАРЫ

«Транспорттук ажылдакчылар!» Чүжк сөөртүлгелерини талазы-биле үзүлүп турган болгаш көдөз ажыл-агыйын негелдерин дозуу-биле халкымыз! Песажирлерге эки бараан болунар! Чүжкү чедиреринин хуусаанын кызырылар! Чүжк сөөртүлгелерин бот-үе-эки чигилдер! — Улуг Октябрың 49 чыл оюнга уткүштүр СЭКП ТК-ның бо Кыйгырыгына республика Коммунал ажыл-агый министрствозун авто-ажыл-агыйнын ажылдакчылары практиктиг ажыл-херек-биле харымдап турарлар.

Ук коллектив октябрь 17-де он айнын чүжк сөөртү-

рүтүн даалганын топла талазы-биле 101, тонна-километр талазы-биле 106 хууа күөсеткен. Чыл эгизинде тура автоажыл-агыйнын чолаачылары 16754 лптр кыр-чаар материалдарын кампап алганыр. Тос ай дургузунда чылдын планнын даалганын самосалдар чолаачылары А. Труфанов, П. Чмыч чедипкини күөсеткен. Туудук илжи сөөртүр автомашинна чолаачы К. Пешков ам келир чылдын апрель айнын күөсөл-биле ажылдап турары өөрчүгү. Ол ишкеш, тос айнын бугурулгелер даалганын чолаачылар И. Мишин, В. Труфанов, Г. Горбунов база ажырап күөсөдүп шыдааннар.

АЙ БҮРҮЗҮНДЕ ШАЛЫПЧЫ

«Тыва даг-дугу» комбинаттың орон-дал фабриказының коллектив Улуг Октябрың бойраламынга уткүштүр чарыштың эгелекчи болгаш бил-дирер болгой. Бо ажылдын коллектив боттарында алган социалисттик туудуктарын чедипкини күөсө-

дил турар. Сентябрь айда 1415 тонна сорттуг даг-дугу берген, ол дээрзе планда көрдүмүшкөдөн элзэн хой тонна ажыл болгон. Даг-дугу арыгаар элзегелер арызын камгарган чарыштың мур-нук одурун ам дээрзинде Виктор

Робинчик элзээ элзеп турар. Бо элзег сентябрыда бугурулгелер даалганын ажырап күөсеткен, октябрыда бот-үе-эки өскөдөр мурал чоруп турар. Эрткен айда ук элзег 260 тонна даг-дугу арыгаар турган, 346 тоннага чедипкен.

Мурнакчыларны шаңнааны

Чөөн-Хемчик районун аңчыларында эрткен аңчылар сезонунда хай аң-өлүк тып дуураган мурнакчылары чокка чаа шаңнаан. Ондар Тарыс, Ооржак Даваа, Ооржак Бол-гаа, Ондар Нонгар-оол, Түлүш Ды-тоо, Ондар Мамай-оол, Монгуш Саян-оол, Николай Ондар, Сат Семис-оол, Монгуш Саңчай-оол, Михаил Шага-рин, Александр Бердикев, Ооржак Нанан-оол оларга республиканын баштаар черинин Хундүүл бижинте-рин болгаш 20—30 рубльдин акша шаңнааларын тыысын.

БАЙЫРЛАЛГА УТКУШТУР

Чөөн-Хемчик районун СЭКП XII съездин аттыг колхозтук туудукчулары 1966 чылдын туудук планын күөсөдүр дээш шуудурап ажылдап келген. Туудукчулар туудук материалдарын чогуур үеинде бөлөтүш, туудук кылар черлерге экип дүжүрүп алгаш, план-график баугаар ажылдап турганыр.

Ондар Комбууну азепоу кыштагларга малчынар чурттар 8 байжынын туудук, ажылдап кылар планын хуусаа бетинде ажырап күөсеткен. Кадартылар 12 чаа байжынын алган. Колхоз төвүндө школын башкылар-рыпта пил аал ишти чурттар бир байжыны бава туудук берген. Картофель урар чери болгаш ивек турар бир улуг кажааны туудук ажылдап кырген. Эш Комбууну азепоу ам чаа кыштагын Күжүрүлгө туудук турар. 800 хой, сепен молдуга кирер пил кажаанын туудук ам удавас доостур.

Малчыларын амдырап-чуртталгазынче колхоз

баштаар чери, партия организациязын кызыл сатып турар. Кыштагларда малчыларын байжыларын сеп-теп, чыгылаар тускай азепо тургустуу, ову комсомолу кыс Александр Сат ууртуп турар. Азепоуна кежигунер шугура харажылар, олар бо чылдын 8 байжынын шугурап ачылаан болгаш дозулаан. Каш байжынын чурат септелген кымыл чымылаан.

Колхозтук оттулар ыш бөлөткөр азепоулары 3700 кубометр ышты бөлөткөр. Арылде школа, экилде, экил болгаш култура албай черлер олар чүтүл-бүрүп хандыртыган.

Кышка уур бөлөткөр ажылы Улуг Октябрың байырламынга чедир доозар дээш колхозтук туудукчулары социалисттик чарышты улам-ла калбартап.

Ш. ДУВЕНДЕП.

Элбек дүк

«Чыраа-Бажы» совхозтук Хо-лум-Даг салбырынын Ан-Халда хойжу бригаданын кежигунерин Улуг Октябрың байырламынга уткүштүр ийрүнгө дүк саар планын ажырап күөсеткен, 11-тонна дүктүк орунуга 11 тонна 713 кг дүк дуурааттыган. Хей дүк алган хойжулар мынагы: М. Довукунов бир хойдан-4 кг 300 грамм, Ондар Дувулен-4 кг ажыг.

О. Даш—5 кг дүктү кыргып алган-нар. О. Кызыл-оол чус хойдан-на 101 хураганмы, М. Чүлүк—чус хойга онааштыр тозан сести мамгалал алган. Хойжулар байырламынга уткүштүр кыштагашкын бөлөткелдин да-муй доозары-биле күженишкенин ажылдап турар.

М. СЕВИБАА.

В. И. Ленинге тураскааткан көскү пособиелер альбому

«В. И. Ленин (Дополнительный альбом)» деп көскү пособиелерин альбому хой лизм онгур чурттарын 22 армиларыг болуп турар. Ол альбому политикатик литература-нын үндүр чери кымыл үндүргөн. Ында документалдык байлык мате-риал фото-сураттар, курула уран чурттар чыгылаарын репродукция-лаан. В. И. Лениннин үеинде чурттан чораян кижилерин Илал-дугайында сактышкынарында уткүштүр чыгылган.

Партия өөрдүлгезинин система-лында Владимир Ильичинин биогра-фияын өөренип турар кижилерге бо альбом оңаа ажырап-дуурап.

(СЭТА).

Көдөз ажыл-агыйнын командирлеринин школасы

Россия Федерациязында болгаш Ук-раинада бо чылдын ноябрыда кол-хозтарын көдөз ажыл-агыйнын кежигунерин бөлөткөр талаш-талашка кыдырар болгаш «Көдөз ажыл-агыйнын командирлеринин школасы» ачылаан. Мунуң ажы-жыгач-колхозтар бир-галарын орамакчылар, совхозтар салбырларын эгелекчилери, бугу-рулгелер бригадаларын удуртукчу-лары болгаш мал ажылының ферма-ларын эгелекчилери 2—3 чыл эр-тең соода ол өөрдүлгелеринин студентилери болуп бөр.

Өөрдүлгө курулуп дооскан соода доозукчу бугуру көдөз ажыл-агый-нын чыгуу азы зоотехник-органнаторнук диплом алгаш, көдөзгө удуртук ажылаа элп болур.

Долу эвес ортук школанындо чурт эвес эртенки, көдөз ажыл-агыйда удуртук ажылаа үш чылдан элзээ эвес ажылдап болгаш кыска-рык эгелекчилер чедипкини дуу-рааган кижилер техникумдарын студентилери болгон туруп болур.

П. УШАКОВ.

Бүгү чөм курлавырларын чөп ажыглаар

Эт, сүт, чуургулар болгаш дүк бугурун улам ийи эстүрер кол-дугуна малдын продуктуларын бел-дерини аргаш-биле, а ол ишкеш чөм-суурну бугу хемчег-биле, бы-жылаарына үндөзүлөш малдын болгаш күштүн баш санын көвүдери-нин күөсөдүр хандыртынар ужуруг деп, СЭКП-нин XXIII съез-динде беш чыл планынын талазы-биле Директиваларында айткан.

Бо айтышкынар болза колхоз-тарнын болгаш совхозтарнын, көдөз ажыл-агыйнын тускай эртемчилеринин талазын чокку чылдарда мал ажылынын продуктуларын бугу-дурерин тыка көвүдери, малдын баш санын эстүрер дээш чөм-суур-ну быжылаарыне өзэс кичээлгеи салырын негеп турар.

Ичталла-даа бо айтыр чамдык ажыл-агыйларда багай шипирлет-кинип турар. Чижээ, эрткен кышта-галарында чөмөр чөмөдүнүн хара-зы-биле «Тес-Хем», «Тээли» совхоз-тарга, Тес-Хем, Бай-Тайга, Эрзин, Чөөн-Хемчик райондарын ажыл-агыйларына каш-каш мун баш мал-дар чууап өлгөн чажыт эвес болгай. Эрткен кыштагаларынын бо ур-жуктарын чамдык ажыл-агыйлар не-ренин көрбөй, чөмөстөрүн чайла-дыр талазы-биле шипирлет хемчег-лер алабын турар.

Бистин республиканын колхозта-рында болгаш совхозтарында мал чөмөстөрүн баалсызымга улуг тер-саан элзеп турар. Тараа култура-ларын шөлдөрдөн элзээ дие-ле

169 мун тонна саванын ажаап ал-болур. Ол дээрзе бугурун чөмөстөрүн баалсызымга 66,1 хуу болур. Мал чөмөстө саванын ажаап алыр кай-тамчы ужу-дузалам дээрн хооран кетип турар-дыр.

Ындыг түрүбү республиканын чамдык ажыл-агыйлары бо айтыр-же шөлдү кичээлге салбайн турар. Ындыг болгаш үндүр бижитингенин санаваа «239,5 мун га тараа кул-тураларын саванын ажаап алыр турган болза, ам ажаап алдыганы чүткө 84,9 мун га, оортан 43987 тонна саванын бөлгөн, ол дээрзе та-раа култураларын шөлдүнү чүт-кө 35,4 хууа болур, а 154,6 мун га шөлдүн саванын ажаап алдынчаан. Ол 120 мун тоннада элзээ эвес болур.

Бо чылын одаларын хай кезин-ин өт-сигени кургап болуп турар. Ол дээрзе мал чөмөстөрүн баалсы-зымга чөмөс чорук болур. Саванын, тарга артышкынары бугуру ажаап алыр, бар чөмөстөр чөп ажылдарын организацияларын эо-гекж чүтүлгезин бо байлаа айтып турар.

Эрзин районун колхозтарында чиж-жек саванын-биле алыр, малдын бугурун чөмөстөр херегелдин чүткө 18,6 хууу боор турар. Ындыг түр-бүжэ саванын 98 хууу ажаап ал-жымаан болгаш кадат чок малда чаа базып турар Тес-Хем районун «Чодураа» колхозунга байлаа базып турар.

Бай-Тайга районун колхозтары

болгаш «Тээли» совхозу келер кыш-тагалашкында бугурун чөмөс-биле чүткө 16,8 хуу хандыртыган. «Тээ-ли» совхозта, «Мурнакчы» колхозта алды мун ажыг сектар шөлдүн сава-ны ажаап алдынчаан, а ажаап алганы чүткө 12,9 хуу. Ам 44 мун цент-нерден элзээ эвес саван шөлдөргө төгөлтүлгө чыгар. Бай-Тайганын көдөз ажыл-агый эртемчилерин (ма-чалыгын эш К. Чулуут, агроному эш А. Тыхеев) талазында саван бөлүп алырын организациялар хемчег-лерин алабын турар.

Чөөн-Хемчик районун Ленин ат-тыг колхозун ам көрөдүлгө. Ында бөдүн чөмөстөр бөлөткел херег-га шөлдүн саванын ажаап алдынчаан. Ол 120 мун тоннада элзээ эвес болур. Чөмөс одаларын хай кезин-ин өт-сигени кургап болуп турар. Ол дээрзе мал чөмөстөрүн баалсы-зымга чөмөс чорук болур. Саванын, тарга артышкынары бугуру ажаап алыр, бар чөмөстөр чөп ажылдарын организацияларын эо-гекж чүтүлгезин бо байлаа айтып турар.

Эрзин районун колхозтарында чиж-жек саванын-биле алыр, малдын бугурун чөмөстөр херегелдин чүткө 18,6 хууу боор турар. Ындыг түр-бүжэ саванын 98 хууу ажаап ал-жымаан болгаш кадат чок малда чаа базып турар Тес-Хем районун «Чодураа» колхозунга байлаа базып турар.

Бай-Тайга районун колхозтары

болгаш «Тээли» совхозу келер кыш-тагалашкында бугурун чөмөс-биле чүткө 16,8 хуу хандыртыган. «Тээ-ли» совхозта, «Мурнакчы» колхозта алды мун ажыг сектар шөлдүн сава-ны ажаап алдынчаан, а ажаап алганы чүткө 12,9 хуу. Ам 44 мун цент-нерден элзээ эвес саван шөлдөргө төгөлтүлгө чыгар. Бай-Тайганын көдөз ажыл-агый эртемчилерин (ма-чалыгын эш К. Чулуут, агроному эш А. Тыхеев) талазында саван бөлүп алырын организациялар хемчег-лерин алабын турар.

Чөөн-Хемчик районун Ленин ат-тыг колхозун ам көрөдүлгө. Ында бөдүн чөмөстөр бөлөткел херег-га шөлдүн саванын ажаап алдынчаан. Ол 120 мун тоннада элзээ эвес болур. Чөмөс одаларын хай кезин-ин өт-сигени кургап болуп турар. Ол дээрзе мал чөмөстөрүн баалсы-зымга чөмөс чорук болур. Саванын, тарга артышкынары бугуру ажаап алыр, бар чөмөстөр чөп ажылдарын организацияларын эо-гекж чүтүлгезин бо байлаа айтып турар.

Чөөн-Хемчик районун Ленин ат-тыг колхозун ам көрөдүлгө. Ында бөдүн чөмөстөр бөлөткел херег-га шөлдүн саванын ажаап алдынчаан. Ол 120 мун тоннада элзээ эвес болур. Чөмөс одаларын хай кезин-ин өт-сигени кургап болуп турар. Ол дээрзе мал чөмөстөрүн баалсы-зымга чөмөс чорук болур. Саванын, тарга артышкынары бугуру ажаап алыр, бар чөмөстөр чөп ажылдарын организацияларын эо-гекж чүтүлгезин бо байлаа айтып турар.

Чөөн-Хемчик районун Ленин ат-тыг колхозун ам көрөдүлгө. Ында бөдүн чөмөстөр бөлөткел херег-га шөлдүн саванын ажаап алдынчаан. Ол 120 мун тоннада элзээ эвес болур. Чөмөс одаларын хай кезин-ин өт-сигени кургап болуп турар. Ол дээрзе мал чөмөстөрүн баалсы-зымга чөмөс чорук болур. Саванын, тарга артышкынары бугуру ажаап алыр, бар чөмөстөр чөп ажылдарын организацияларын эо-гекж чүтүлгезин бо байлаа айтып турар.

Чөөн-Хемчик районун Ленин ат-тыг колхозун ам көрөдүлгө. Ында бөдүн чөмөстөр бөлөткел херег-га шөлдүн саванын ажаап алдынчаан. Ол 120 мун тоннада элзээ эвес болур. Чөмөс одаларын хай кезин-ин өт-сигени кургап болуп турар. Ол дээрзе мал чөмөстөрүн баалсы-зымга чөмөс чорук болур. Саванын, тарга артышкынары бугуру ажаап алыр, бар чөмөстөр чөп ажылдарын организацияларын эо-гекж чүтүлгезин бо байлаа айтып турар.

Чөөн-Хемчик районун Ленин ат-тыг колхозун ам көрөдүлгө. Ында бөдүн чөмөстөр бөлөткел херег-га шөлдүн саванын ажаап алдынчаан. Ол 120 мун тоннада элзээ эвес болур. Чөмөс одаларын хай кезин-ин өт-сигени кургап болуп турар. Ол дээрзе мал чөмөстөрүн баалсы-зымга чөмөс чорук болур. Саванын, тарга артышкынары бугуру ажаап алыр, бар чөмөстөр чөп ажылдарын организацияларын эо-гекж чүтүлгезин бо байлаа айтып турар.

Чөөн-Хемчик районун Ленин ат-тыг колхозун ам көрөдүлгө. Ында бөдүн чөмөстөр бөлөткел херег-га шөлдүн саванын ажаап алдынчаан. Ол 120 мун тоннада элзээ эвес болур. Чөмөс одаларын хай кезин-ин өт-сигени кургап болуп турар. Ол дээрзе мал чөмөстөрүн баалсы-зымга чөмөс чорук болур. Саванын, тарга артышкынары бугуру ажаап алыр, бар чөмөстөр чөп ажылдарын организацияларын эо-гекж чүтүлгезин бо байлаа айтып турар.

Чөөн-Хемчик районун Ленин ат-тыг колхозун ам көрөдүлгө. Ында бөдүн чөмөстөр бөлөткел херег-га шөлдүн саванын ажаап алдынчаан. Ол 120 мун тоннада элзээ эвес болур. Чөмөс одаларын хай кезин-ин өт-сигени кургап болуп турар. Ол дээрзе мал чөмөстөрүн баалсы-зымга чөмөс чорук болур. Саванын, тарга артышкынары бугуру ажаап алыр, бар чөмөстөр чөп ажылдарын организацияларын эо-г

(Октябрьның 49 чыл оюнга СЭКП ТК-ның кыйгырыгларыннан)

ШЕТИ

Үшкү арын

МОСКВА ДЕМИСЕЛГЕ БЕЛЕТКЕНИП ТУРГАН

Бо шыгыш доктардын одуруулары наймыс-
лалды хуу-салымга даш дүрөөннөр-беле
долган турган.

«Москва камгаладынын тышкы карылар бол-
гаш Москваны камгалап турар шериглерин ты-
шкы карылар соруга-биле, а ол тышкы кары-
ларнын, уреглектеринин болгаш немес фашизм-
нин аске-лаа агентилеринин хоралакчы ажи-
лоругулазын чайладыр соруга-биле Камгала-
дын Курне комитетинин доктарына болза:

— 1941 чылды октябрь 20-ден эгелээш
Москва хоорайга болгаш хоорайнын казымына
районнарга бузаладыл байладыл чорудар.

— Корум-чүрүмүн уреглектерин шериг
трибуналынын сузунга шилтепшпашан, харым-
салга деп-дараан кийер, а корум-чүрүмү
ураагыга чыгып турган, турар провекторларын,
шпекторларын болгаш дайынын аске-лаа агент-
илерин ол черинге бодалап турар.

Корум-чүрүмүн болгаш дүрөөнүн чок чорукту
сагырын база Москваны камгалап турар Кы-
зы Армияга калдык-лаа азынын дегинишенин
көргүзгөнүн наймыс-лалдын бүтү амычты чоина-

рын Камгаладын курне комитети кыйгы-
рып тур.

Москва дүнекини 12 шактан эргегинин 5
шакка чедир кудумчу шимташкынын хораян.
Чугле тускай эргегилеринин транспортка болгаш
кижилерге кудумчу чоругу эргегин тымыскан
турган.

Фронт наймыс-лалга шуут-ла чокшунлап кел-
чүктан, Камгаладын Курне комитетинин док-
таалын парлап түндүгүн соонда ийн хонганда
кадык-дошкун түтүшүшүнүн оолунда совет
шериглер Малорославек болгаш Можайск
хоорайларын калгаш унген. А Москвадан Мало-
рославекке чедир чугле 120-километр, Можай-
скке чедир—110 километр.

Топ уланымшыкка мөөңөттигден бүтү ме-
нел шериглер октябрь ортун үзүндө Москваже
шаап калгашкынын эгелден. Москваны камга-
лаа совет шериглер дайынын камгаладын кал-
гашкынын эргес-маадыры-биле ойтур шаап
турган. Гитлерлер кийи болгаш техника талы-
зы-биле азын кой чилерлерге тазарышса-лаа,
бар-ла күштерин-биле бурингаар чүтүтүрүн үр-
гүчүлөп турган.

Москва аар-берге хуу-салымга тазарышкан.
Гитлер Кремльди үргөзгө оналганы алган тус-
кай сапёр команданын тургускан. Тускай эон-
дер-команда москвалыларга удуу кара-турамын-
да азылаар узурун турган.

Дайын наймыс-лалдын хаалганын келген
турган. Москва фронт чоогунун хоорай болу
берген. Дайынын танкыларын эрпип каап
болу дег оруктарында миналарын салган, ми-
нерларын отраттары көвүрүткөн болгаш аске-
лаа керектеринин буза теширинге белеткери-
биле демір оруктарже чоруп турган. Хоорайнын
миналар каан он алды көвүрүткөн сапёрлер
соксаал чокка дегунурыл турган.

Хоорай демиселге белеткенип турган. Наймыс-
лаа болгаш хоорай чогуна эрге-кагырганын
шериг команданын хонгаш бурну-биле
шилчиген.

Ол дүрөөнүн хонгаш москвалык бурну
дайынын болу берген. Заводтарда, фабрикаларда,
мастерскаяларда кижилер могоп-шылаанын беши
уушкан, баш-чепекти белеткеп, шериг техника-
зын септеп, дүн, хуу чок азылап турган.

Москванын амычты чоннары дайынын баш-

тайгы хонгаш-де Төраа чүртүкүн чабыш-
тыг патриоттары болуп кудурун үнгөн. Эки-ту-
рачы москвалылар 12 ополчение дивизиялар
тургустунган болгаш ол дивизиялар бурзунун
хол эзе коммунистер болуп турган. Бузаладыл
байладыл чоруткан соонда хоорай күштерини мо-
бизастарын база катал чоруткан. Октябрь
тантузунда коммунист эки-турачы батальонна-
дан база үш дивизияны тургускан. Бүдүрүлгө-
н камгалаа талызы-биле дружиналарын завод-
тарга болгаш фабрикаларга тургускан.

Москваны долгустунгаш быжыткышкынын
куржактары тургустунган. Камгаладын чүгө
Подольск болгаш Кунинск шутунууларын ту-
дунга 250 муу амыч кийи азылап турган.
Соок болгаш чынык амычты нарылап, ону
шылажы аракжон берге болдуруп турган. Ын-
чалла-лаа москвалык ол бергелерге тургусту-
биле шылашкан. Олар бо ийн шутунууна 260
километр узун дүртүг чеге талыларга удуу он-
гарларын, пушкарларын 570 дотарын, пулемет-
тарын муу-мун тошкаларын, шериглерге эрге-
жок чүгө аске-лаа хей сангын деринишкенин
кылган. Дам иштинде оруктарга моондартын

тургускан. Наймыс-лалдын кудумчуларынга ты-
ныгы удуу моондарт, баррикадалар, демір уи-
зын-биле кылган моондарт каступ келген. Чүс-
чүс бажынарда артиллерия болгаш пулемет-би-
ле болаарына өпөг чилерини дерип кылган.

Наймыс-лалдын чүрткүчү Кызыл Армия-
биле казы Москваны камгалаарына бүтүн шил-
тирил турган.

Дайылажып турар Ленинградтын амычты
чоннарынын москвалыларга бижээни: «Бо чы-
нык шыкшак шакта бистин түрөктөрүн, бистин
болаарыны силер-биле, бистин төрөн Москва-
ныс-биле... Быжымы-биле тургунар, амы-дун-
лар-москвалылар. Силерин маадырлыг демсе-
лиерин чүгө Совет чүт эес, харын баа буту
делегей хайгааран турарын сактып көрүңер!»

Ташкентин коммунистеринин чагазында
чугалап турганы: «Бис силер-биле кады бис,
эргим москвалылар. Фронтта бүтү-ле чүвени
кылмын, Кызыл Армияны болгаш Москванын
эрге-маадырлыг камгалакчыларын чепек болгаш
аш-чеп-биле хандылар даш бүтү-ле куралы-
ларын амычлаарын таңгырап тур бис».

Москва чогууга түтүшүшүн хуу келген
тудун-ла шыгырап турган. Түтүшүшүн чор
кырында-лаа база агаарга-лаа калгашан.

Төрөн Москваны камгалап алыр бис! деп,
дайыны кыйгырт бүтү фронтта динишкен
А. МЕДВЕДЕВ.

Айтырылгала харылар

РЕДАКЦИЯДАН. Кем-Херек үлгөткен кижилерге эрг шакта
калдык шилтеп кертүрүп турганмы, эрг шактын суд-шпекти-
кенин чүрүм калдык турганмы, тос эрин деп чүд деп айтырыларын
бистин чамдык номчуктарымын солуу дамчышты харылап
бээрин дилээ.

Ол дутайында доктарлар архивте шыгыттыган бе дээрин
Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүленини чамында курне
архивте амычлактылар Селин-оол ТАНОВ, Оюн КОДУР-ООЛ ала-
да бистид корреспондентини айттырган. Бо шутер 60 маадырлар-
ын маадырлар турганын көргөн кижилеринин архивте чыдар сак-
тышкынынан база архив доктарларын амычлап турган,
тос эрин деп чүд, шпектидин чүрүм калдык турганмы дээр ду-
гайын тодарып бижээни моон алаанда пардамын.

ТОС ЭРИН

Тос эрин дээр шакта, револю-
ция мурунда, тыва улус дамчыш-
кын дарыктын эжелектеринин бол-
гаш шпектидин феодал эрге-чиги-
газынын аар-берге халыктерин дар-
галыга чораша шагда, магыч хаан-
ныч улукта, араатанчы хоойлуу-
га үндөшкөн эрин-шаады-дыр
Арат кийи, калдык бир-де керек ду-
гайында шаматкал шпекте, азы
хаан төрөсине удуу үгүлөткөп
кадан болза, баймыс-лаа тевинде эри-
дээр истекти болаш шпектидин
дүжүмтерини араатанчы чачы-
ла апарган турган.

Шаматкал кийим кайы-бир ко-
жуу полканын кийим, азы Талы
Тываны чыгырып турган Амбын по-
яны суд эргегинин кийирткы
алгаш, суд дүжүмтерини бурзуладыр
дөн кижинин ийн холун хуу-
алдыр. Оон соонда баймыс-лаа эг-
лээр. Очүк үмөс боора, ол араттан
тос эринин амычлап турган, бай-
мыс-лаа халыктеринин-биле
доолар. Тодаргайлап көргөп мындыр.

Бирөөсү, суд эргегинин эжини
адыра каапкан, хуу-түтүгөн арат-
ты дээр өртүгөн дүжүмтерге кес-
түп олар кылдыр эжин амыска
олурунган, хуу-түтүгөн араттын
адыра кийимин оон талык бузуу
кир тилеш, хуу-түтүгөн алаанда муу-
гаш болып, так кылдыр басын-
араттын кеккегенден алган, олу
бузууна домыска, солгай холу-
биле чыгып турду алар. Хом шаа-
гай-биле араттын солгай талык
чагыткыч беш катан кагар. Арат ал-
гырып, чоууртап эгелээр, а эри-

ЭРТКЕН УЕНИН АРЫННАРЫНДАН

Беште, араттык салааларын
дыргактарынын алаачке тевенне ш-
мак чыдыр баштыг кудурун мяттар
кир шаап турган, баймыс-лаа.

Адыра, бурзуну тываларын чу-
таанын адыра алырга, шаагда бу-
руулап аратты чыга койган шек
кежип ишпиче чуга белем ко-
кудур суп каар. Хом каткан, ол
кижип адыра аракжон кылдыр бер-
гелден кээрге, баймыс-лаа турган.
Сөөлүрүдүр ол эрин көзүлөткөн.
Оон ортуна өгө атт эзе өртөткөн,
ыштал турган баймыс-лаа апарган.

Чедиле, бурзулап турар кижини
эдинге ортуу үтүгү, шаагдамы
кыдат тоосту чыгып атыш, ол үт-
тен кижинин эдин кезип турган
баймыс-лаа.

Сете, дерт кырлыг багдан кылган
кымыч-биле аратты эриптеп турган,
баймыс-лаа. Алдан катан кагар, алды
кыдат баймыс-лаа.

Тоста, адык сөөлүдө, бурзулаар
дөн араттын ортууна хал салып
доолдур. Ол болза хуу-түтүгөн хал
сөгөй кылган чүдүлү чүд дег кыл-
дыр эрип алыш, бурзуладыр дөн
араттын догдатыр чыгырын, башып
турган, ортуна хал салган,
ужулап кымычтарга кижинин
эдине чоруту чип эгелей бээр. Оон
ол кижини быгыларын догдатыр
кедирге, алгыры-ла үер. Дү-
жүмт баймыс-лаа өчүк беш бээр
эрга чок апар турган.

Нейе дүжүмтер тос эрин-биле
кижип шуут баймыс-лаа, манза ор-
нууга ол хаак, ол харага-биле, шаа-
гай ортуна өртүгү тирин-биле хал
чорашан.

Шаагда арат кийи товууу уштуу
аа, азы бергуну домыс чок, маа-
гы чок, кур чок, бижээ дүжүрүп
албай, удуу дүжүмтү дүжүм-
терге ужтуктап баралгаар болза,
кымыч-биле 80-ден 100 чедир хал,
кезекте көргүр. Аыттыр арат ки-
жип улуу дүжүмтү дүжүмтүн өж-
нү эжин-биле эжинтеп эртер
болза, адын чыгып, кымыч-биле
100 катан хал шилдер турган.

ШИПТЕКТИН ЧУРУМУ

1. Тараа бугаама каар амыч чү-
рүмүн уураа араттарын буга даа-
мыдыры хей чыгып чонун му-
руна 20 катан ол тал-биле хал не-
адыр эргелен. Тараага малын кий-
рин чидирткен кижини база 20 ка-
гар болгаш элден каш пуд тараага
тороар.

2. Араттын, кийен, хой, дураган
ортуу кийип бир эрга, бир прте-
ке, бир шайга доргоар, база бир ай
иштинде ол дөнтү чүктээр болгаш 80
катан кымычлаар.

3. Оон удуу керек үгүлөткөн кижини
дерин херезин аар, чигини ады-
биле 1х9=9 мала, 9х9=81 мала
тороар, бир айдан алды айга чедир
дөнтү чүктөдүр, оон хуусаама төнө-
ге 80—100 катан кымыч-биле эри-
дээр.

4. Тергиле оор-кайгал болгаш аске-
лаа херектерге шаматтыг араттарын
аараттын холдарынын оо салаа-
рын ийикке, азы дүжүмтү арат-
биле бооп, шылдалап турган, соок-
ка дооруу дүжүрүп каантар.

5. Нарааче хал кудурун халды
дооруу, урунган, наратын көөрүн
баксырадыр.

6. Улаастага турган чачын Хом-
аар бурзулаарын азы шаматкал-
аарын Амбынын шутуу (суд) эрге-
деленин кара өт дөр хоруулап ала-
ур чыдыр иштинде олуртуп шилдер.

7. Багыт, агаарыг чон бурзуну
моон-биле тургунче шөлүп шил-
дер. Шулуккен, араттын ол талы-
кы чамыга «Ялган» деп бижиктин
демір тадыман отка кымыч алыш

Электри чырыны кажан болурул?

«Талы» сохотун Наймыс салбырын амыч-
ларын камгалаа бээр дөрт ай четкен.

Полкун 14-де электри станцияны чыгып
генераторларын урген. Салбырын албан чилерин болгаш тургак-
ларын чыгыртып-биле хандылар дугайында салым салымдын бойлай
турар. Электри чырынын чокта калдык-лаа амычта шаматтар таар-
дыр-дыр. Шолкочулар кезинде не оналгаш күдүрүндө берге бай-
дал база таарымчылар, Керосин чыгыртык чеже херезгээр боор.
Канчарла-лаа, аны электри чырыныга ол чачан-даа четпес болгай.

Сохот төвү-биле салбыр төвү чырындай кожа. Электри чырынын оон
уула болбас бе?

СООК УЕ КЕЛГЕН, КУЛТУРА ОДАА БЕЛЕН ЭВЕС

— Кудуруу кышка белем бе? Калдыкмы? деп айтыр салмыр бол-
за, арымын кымыч, мидип каар беш ийн. Мадаа чүд деп мөгөтөп ха-
рылаар боор. Наймыс салбырда улуу клуб чол ортууна кижини-
ге, култура-массалыг, уран чүд талык-биле амычларын чорударын
таарымчалыг кылдыр тургустунган. Оон соңгалары барык шуту
оюк-кечек, клуб иштинде шил бузуудуу эчирен.

Клубтун эжиктери урген, соңгалары бузуу, ишти хралыг, шагдам
олачан чугалапшыман. Хомгаш херектерлер урген. Клуб септеле-
генин дугайында көдө Советтен айттырар, оон дугайын клуб эргек-
чин билер дээр, а клуб эргекчилерин айттырар, — материалдык
чүдүлөр-биле дулашпаш, боттук дуза чедирбес болганда, чүд-лаа бүдүп
шылдыр турган — деп ол харымылаан.

Клубтун пекчаларын кылдырынга херезгээр 1000 туубуну салып
каан. А оон соортун алды машина дөш сохот дирекциялыга хей каан
дилет кылган, ол чүд-лаа болган. Беш чыл дүрүзүндө кылдырмаан
пекчалар буступ дүжүп турар апарган. Клуб иштинин шалам будуттун-
маан. Оон дөвирини чыгылапшыман.

Салбырда партия, совет, комсомол организацияларын клуб амыч-
лаа боттук дуза чедирбей турар. Клубка компеттер, утарымшыктылар
некаалар, деция, бееда болбөгөн. Көкү агиташкын көргүзгөнү
делеттинмеэн.

П. ДАНЫ

Узбек ССР. Даг хами Чирчик цум солун-
кан. Чарвактын гидроэнергетиктиг бедирини
тубуштарынын он ийн шак дүрүзүндө
бедирин салып үндүргөн даш моондаан барып
шаштыккан, шалкын агым чалым халарын
өтүр өрүмүн 780 метр тоннель таварты агып
баткан. 600 муу киловатт күчүлүг электро-
станцияны болгаш улуг суг хөөлбөз түдүп ту-
рат. Тянь-Шаньны чыгарында тубушун баш-
тайы эл-чыл ыччалары доозулган.

ЧУРУКТА: Чирчик хемни боопканы.
В. Кожениковтун фотоу. СЭТА-нын фо-
тохрониказы.

ХҮНДҮЛҮГ ЭШТЕР, НОМЧУЧУЛАР!

1967 чаа чылдың бүгү солуннарының болгаш
журналдарының чагылгазы сентябрь 1-ден эгелээн.

„ШЫН“ СОЛУННУ

ЧАГЫДЫП АЛЫРЫНЧЕ ДАЛАЖЫНАР!

Чагыдылган «Союзпечатьтын» киоскилеринге болгаш агентилеринге, харылаанын бүгү салбырла-
рына болгаш ачыдап турар чериниң аайы-биле хөй-ниитичи тарадыкчыларга бижидип ап болур.

Чагыдылганың өртөз: Чылда 6 рубль, алды айда 3 рубль, үшайда 1 рубль 50 көпөм.

Кеземчени онааган

Мөгүстатка амычларга ча-
чыккан, шилтеп калдык-лаа
амычтыг амыч кылбас В. Черя-
ковту чүрттап турган деискази-
ден 2 чыл иштинде өскөө көжүр-
гөн. Ол үенин өрттирген, Улук-Хем
мыл амыч-агыл черинге амычлап
кирген. Кеземчеден калдык-лаа ту-
ле түдүбейн, биеги чачылы-би-
ле туртап, болганч-ла амыч ша-
ла үер, хуу-түтүгөн арагаалар апа-
ла, а советтү үеде ай иштинде
амычта үмөзөн. Ол хамааты Кы-
мысовым өг-бүдөйлү болуп тур-
таалы деп амычлап турган амыч-
ка кирип алган. Ынчалла-да «ду-
штук» амыч-чаны кестүп, арага
ишпен савында-ла Кымысовым до-
рамчалап аттар апарган. В. Черя-
ков Чериб көдө Советтин хамааты-
ны. Суурда хөй-ниити организация-
лары, көдө Совет болгаш амычлап
турар организациялар оон үгүлөдүп
турган херезин херекке албай, сула
шалышкан. Амдажан арагаачы аны
калдык-лаа кеземче онаагаш тур-
арын амычлап алгаш, улам-ла дур-
жонатын эгелээн.

Мурунда база мөгүстатка амы-
чларды даш шилтирип чораш
В. Полешаева болган. Ынчангаш
база В. Черяков оларын аразын-
да арага-биле холбашкан наймыс
быжыккан. Олар эрип алганда,
хөй-ниитини чертерге төлөп чол
чорутуу көргүзүп келгенер. Улу-
да, бичин-даа кижилерин хуудуп
көргөс, оларын бак сөстөр-биле до-

Москваны Ленинчи
комсомол аттыг театры
И. Волкентин «Суд хроника-
зы» деп шилтирген
премьерин көргүскөн.
Амгыттар-биле кижини
адыра амычтын,
кем-херек үгүлөткөн
чорукта удуу демиселдин
дугайында айтыртып
бо шилде чилин-биле
тургузуп турар.

ЧУРУКТА: шилден
спена. Мөгүстатка
адыра-адыра А. М. Шен-
но, Валды-адыра А. В.
Эрзуева (он таламын-
да).

М. Строковтун фотоу.
СЭТА-нын фотохрон-
иказы.

К. ДОПОВ.

Редатор К. К. КУДАЖИ.

КОКЛЮШ

Коклюштан чаа төртүтүгөн чаш-даа уру-
лар, улуг-даа урулар аарып болур. Аараан
урулардан ол аарынын халлавыры тарап
негүлээр. Коклюшту баштайгы демдектери
мындагы: эт изивес, дүне кезек-кезек чөдүр-
түр апар, кустура бээр. Ол үеде уругун ар-
ны кызып, караанын чажы төктүр апар.

Коклюштан аараан уругну кадык уруглар-
дан алылаар. Кижына-даа, чачын-даа, аары

ЧЕМНИНИНИН ЧУРУМУ

Чемнининин чурумун чөп амычлаас, док-
таамал чоругу шакта чемненмес чорук чөм
хайдыдырлазын баксырадыр. Ургүлчү ол-ла
шакта чемнининин улпас херек. Бир эвес ор-
ганизм чангыс ол-ла үеде чемнинининге чан-
чыккан болза, ижин чулуу (желудочный сок)
доктаамал үе иштинде ылгалып үнер болгаш
хайдышыкка белем чөм улуг хырынне кирер.
Ынчан кижинин апетити экижир. Бир хуи
дөрт катал чемнинин сүмөлөп турар. Хуи
чир чемни 25 хууун эргегин чөмгө, 10—15

уругну арыг аагарга үндүрер. Уругун удуу,
өрзөлин ургүлчү аагарлап турар херек.
Каш шак болгаш-ла аарыг уругну чемгерип
турза эки. Чөдүр, эртен соонда чемгерге
таарымчалыг болур.

Кезек када соккаас чөдүл эгелей бээрге,
коргуп деидедейн, харын уругну оожуктурар
херек.

Чемнининин чурумун 40—50 хууун дүште-
ки чөмгө, а аркан 15—20 хууун кезээки чөм-
гө херезгээр.

Белок хөй чемнер (эйт, балык эди, бобы-
лар) улуг хырынга үр үеде хайлар. Ынчангаш
ол чемнирин эргегин болгаш дүштеки чемнерге
(чөм хайдыдырлазы күштүг болур үеде) хе-
реггээр ужурул. Кезээки чөм колдуунда сүт-
тен, нога аймаандан кылган болур. Сүт, са-
лат, ажиткан сүт, ногадан кылган чемнирин
кезээки чөмгө херезгээр.

РЕСПУБЛИКАНЫН САНИТАР-
ЧЫРЫДЫШКЫН БАЖЫНЫ.

ДОСААФ-тын Кызылда автомотоклубу бирги, ийги,
үшү кластын чолаачыларын белеткээр курска динчак-
чылар хуудуп алырын ургүлчүлөп турар. Өөредилге ок-
тябрь 25-тен эгелээр.

Тайлыр алыр дизе, Кызыл хоорайнын Интерна-
циональная кудумчуунда № 49 бажынга баар ийикпе
22-24 телефонче долаар.

Чөм-Хемчик районун Чадан-
на хоорайда чуртап турар Олег
Намчылович Саяа мен 4773 ду-
гаарыг кооперативин кежигү
биледиз чидергенин күш чөп
болдурум.

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕЗИ: Кызыл Шетинки — Бравченко кудумчуу, бажы № 3. ТЕЛЕФОННАР: Редакторун
24-63, редакторун оралкычыларын 35-24, 25-38, харысгалыг секретарын 23-35, партийни амычлар
килидинин 23-54, агитация болгаш пропаганда килидинин 37-13, көдө амыч-агыл килидинин 21-47,
улуттук килидинин 22-64, чага, амычтын болгаш көдө корреспонденттер база совет тугуту болгаш
амычлар килидинин 21-27, иштики информация килидинин 20-60, бухгалтериянын 31-75,
рекорторларын 27-41. Солун калдык баганда 32-75 телефонче долаар.

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүленини чамында Парлакта эргегинин типографияны. ТС-01046.